

УДК 342.9

DOI: <https://doi.org/10.32631/v.2020.2.10>

Оксана Валеріївна Брусакова,

кандидат філософських наук,

Харківський національний університет внутрішніх справ,

факультет № 6 (декан);

<https://orcid.org/0000-0001-6522-8020>,

e-mail: advokat.brusakova@gmail.com

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ГАЛУЗІ АВІАЦІЙНОГО ТРАНСПОРТУ

Акцентовано увагу, що важливим напрямком розвитку авіаційної транспортної інфраструктури є підвищення ефективності державного регулювання в галузі авіаційного транспорту. Встановлено, що під державним регулюванням в галузі авіаційного транспорту слід розуміти цілеспрямований процес здійснення державою в особі уповноважених органів заходів регуляторного характеру з метою впорядкування суспільних процесів (публічно-правових відносин між суб'єктами й об'єктами авіаційної діяльності), встановлення загальних правил поведінки під час перевезення за допомогою повітряного транспорту пасажирів і вантажів, надання інших авіаційних послуг, проектування, виробництва й обслуговування авіаційного транспорту.

Зазначено, що державне регулювання в галузі авіаційного транспорту є системою, що складається з таких складових: мета і завдання; принципи регулювання; об'єкт регулювання; суб'єкт регулювання; форми та методи регулювання; відносини, що виникають під час регулювання. Виокремлено особливості, притаманні державному регулюванню в галузі авіаційного транспорту.

Ключові слова: державне регулювання, авіаційна галузь, авіаційний транспорт, державна підтримка, регуляторний вплив.

Оригінальна стаття

Постановка проблеми

Одним із важливих факторів соціально-економічного розвитку держави є розширення мережі національної транспортної інфраструктури, вагомим місцем в якій відводиться авіаційному транспорту. Останнім часом спостерігається швидке зростання ролі авіаційного транспорту, особливо в контексті безпосередньої участі України в реалізації міжнародних інтеграційних програм та інфраструктурних проєктів. Саме наявність високотехнологічного конкурентоспроможного авіаційного транспорту й авіаційної інфраструктури є важливою передумовою поєднання процесів виробництва авіаційного транспорту та споживання послуг, що надаються з його використанням, надання якісних логістичних послуг. Варто зазначити, що підтвердженням

ефективності функціонування галузі авіаційного транспорту є не лише економічний розвиток держави, в цьому контексті важливого значення набуває створення належних умов для забезпечення безпеки перевезення пасажирів і вантажів, мінімізація негативного впливу на навколишнє середовище (зокрема, дотримання екологічних норм), забезпечення якісного й ефективного використання енергії, орієнтація, в першу чергу, на потреби бізнесу і пасажирів, покращення мобільності громадян на території України та за її межами тощо. Таким чином, важливим напрямком розвитку авіаційної транспортної інфраструктури є підвищення ефективності державного регулювання галузі авіаційного транспорту. Зважаючи на це, важливого значення набуває з'ясування сутності державного регулювання галузі авіаційного транспорту як системної категорії, визначення його характерних ознак і характеристика складових елементів системи такого регулювання.

Стан дослідження проблеми

Особливостям дослідження сутності державного регулювання, питанням розмежування державного регулювання з іншими науковими категоріями, з'ясуванню значення державного регулювання як засобу впорядкування функціонування різних сфер суспільного життя присвятили увагу такі вчені, як В. Б. Авер'янов, Г. В. Атаманчук, О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, Ю. П. Битяк, К. Л. Бугайчук, В. М. Гаращук, Р. Я. Демків, О. С. Кравчун, В. М. Мартиненко, Р. С. Мельник, В. П. Нагребельний, М. В. Оніщук, С. Г. Стеценко, Н. В. Філіпова, І. М. Шопіна та ін. Окремі питання, пов'язані зі здійсненням державного регулювання в галузі авіаційного транспорту, знайшли своє висвітлення у працях Н. І. Антощишиної, Д. О. Демченко та ін. Названими науковцями проаналізовано зміст понять «державне регулювання», «державне управління», «публічне управління», «публічне адміністрування» та «правове регулювання». Це дозволило дійти висновку про наявність різних підходів до розкриття змісту вказаних правових категорій, що вносить певну термінологічну неузгодженість. Зважаючи на це, на нашу думку, доцільно порівняти існуючі наукові підходи до трактування вказаних термінів, розкрити особливості їх співвідношення між собою, що дозволить запропонувати авторський підхід до визначення сутності й особливостей державного регулювання в галузі авіаційного транспорту в Україні.

Мета і завдання дослідження

Мета статті полягає в розкритті сутності й особливостей державного регулювання в галузі авіаційного транспорту в Україні. Зважаючи на сформульовану мету, *завданнями* наукової статті є: порівняти існуючі наукові підходи до трактування термінів «державне

регулювання», «державне управління», «публічне управління», «публічне адміністрування», «правове регулювання»; розкрити особливості їх співвідношення між собою; надати авторське визначення терміна «державне регулювання в галузі авіаційного транспорту»; визначити й охарактеризувати складові системи державного регулювання в галузі авіаційного транспорту; виокремити особливості, притаманні державному регулюванню в галузі авіаційного транспорту.

Наукова новизна дослідження

Наукова новизна полягає в тому, що стаття є однією з перших наукових праць, присвячених визначенню та характеристиці складових системи державного регулювання в галузі авіаційного транспорту, що дозволило визначити його характерні риси.

Виклад основного матеріалу

Перш ніж перейти безпосередньо до вивчення окреслених питань, вважаємо за доцільне зупинитися на аналізі категоріального апарату, а саме змісту понять «державне регулювання», «державне управління», «публічне управління», «публічне адміністрування», «правове регулювання».

Варто звернути увагу, що в науковій літературі питання державного регулювання проаналізовано переважно в контексті його застосування до сфери економіки, тобто більшість наукових праць присвячена саме питанням державного регулювання сфери економіки. Проте, на нашу думку, процес упорядкування відбувається практично в усіх сферах суспільного життя, тому не можна говорити про доцільність використання терміна «державне регулювання» виключно під час з'ясування особливостей упорядкування суспільних відносин в економічній сфері.

Відповідно до точки зору В. П. Нагребельного державне регулювання – це «здійснення державою комплексних заходів (організаційних, правових, економічних тощо) у сфері соціальних, економічних, політичних, духовних та інших процесів з метою їх упорядкування, встановлення загальних правил і норм суспільної поведінки, а також запобігання негативним явищам у суспільстві» [1, с. 118–119]. Схожої точки зору дотримуються автори «Малой енциклопедії держави і права», які пропонують під державним регулюванням розуміти «забезпечений ресурсами держави комплекс організаційних, економічних, правових заходів у різноманітних сферах життєдіяльності суспільства з метою упорядкування суспільних процесів, встановлення загальних правил і норм поведінки, а також попередження негативних явищ у суспільстві» [2, с. 67–68]. Як сукупність інструментів, за допомогою яких відповідні органи держави на базі законодавства та в межах своєї компетенції здійснюють вплив на процес функціонування тієї чи

іншої сфери суспільного життя, пропонує розуміти державне регулювання О. С. Кравчун [3].

Узагальнюючи наведені визначення, слід наголосити на тому, що державне регулювання передбачає цілеспрямований владний вплив державного органу за допомогою всієї сукупності правових засобів. Проте такі характеристики державного регулювання сприяють отождоженню його з державним управлінням, що не є правильним. Відразу зазначимо, що співвідношення понять «регулювання» й «управління» тлумачиться науковцями по-різному. Маючи спільну сферу застосування, ці поняття передбачають відмінності за характером дії на об'єкти свого впливу. Крім того, державне регулювання, на відміну від державного управління, не обмежується виключно адміністративно-правовою формою, оскільки здійснює цілеспрямований вплив на економічні відносини, що вимагає вжиття низки регуляторних заходів уповноваженими на те суб'єктами.

Отже, вважаємо за доцільне перейти до з'ясування сутності державного управління. Серед науковців існують різні підходи до трактування державного управління. Так, Г. В. Атаманчук вважає, що «державне управління – це практичний, організуючий і регулюючий вплив держави (через систему своїх структур) на суспільну і приватну життєдіяльність людей з метою її упорядкування, збереження або перетворення, що спирається на її владну силу» [4, с. 33]. В. М. Мартиненко зазначає, що «державне управління є процесом здійснення авторитарного врядування через формування та реалізацію системи державних органів виконавчої влади на всіх рівнях адміністративно-територіального поділу країни, які застосовують сукупність способів, механізмів, методів владного впливу на суспільство» [5, с. 21].

Дещо інший підхід до трактування державного управління пропонують Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук і В. В. Зуй, які розуміються його як «частину державної діяльності, яка має своїм основним призначенням здійснення виконавчої влади» [6, с. 11]. С. Г. Стеценко пропонує розглядати державне управління як «виконавчо-розпорядчу діяльність органів виконавчої влади, а також інших органів у частині реалізації ними виконавчо-розпорядчих функцій» [7, с. 18]. Схожої точки зору дотримується В. А. Юсупов, який зазначає, що «державне управління – це владна організуюча діяльність виконавчо-розпорядчих органів державного управління» [8, с. 19]. Спільним для наведених вище точок зору науковців є те, що вони використовують діяльнісний підхід до розкриття змісту вказаної категорії.

Таким чином, необхідно підкреслити, що поняття «державне регулювання» та «державне управління» не є синонімічними, оскільки розрізняються між собою за суб'єктним складом. Так, під час державного регулювання відбувається владний вплив державних органів

різних гілок влади, а під час державного управління має місце вплив (виконавчо-розпорядча діяльність) виключно органів виконавчої влади, який здійснюється за допомогою, насамперед, адміністративних методів. Тобто державне управління є складовою процесу державного регулювання.

Схожим за змістовним навантаженням на державне управління є поняття «публічне управління». Як зазначає Р. С. Мельник, «предмет публічного управління являє собою зовнішньо орієнтовану діяльність уповноважених суб'єктів (публічної адміністрації), пов'язану з реалізацією політичних рішень та впровадженням у життя положень Конституції та законів України. Така діяльність може здійснюватися як у примусовому, так і у позапримусовому (публічно-сервісному) порядку, а її правовою основою є норми адміністративного права» [9, с. 96].

На нашу думку, під час розмежування понять «державне управління» та «публічне управління» слід відштовхуватися від мети такого управління, яка являє собою забезпечення державного або публічного інтересу відповідно.

К. А. Бугайчук при розмежуванні державного та публічного управління також пропонує відштовхуватися від кола суб'єктів, що його здійснюють. Він наголошує, що «суб'єктами державного управління виступають органи виконавчої влади та їх посадові особи; суб'єктами публічного управління виступає так звана “публічна адміністрація”, тобто органи виконавчої влади, місцевого самоврядування, інші державні органи та особи, що мають повноваження на реалізацію державно-владних повноважень, отже, коло суб'єктів публічного управління є значно ширшим, ніж державного» [10, с. 12].

Таким чином, державне та публічне управління слід розмежовувати за: метою здійснення; колом суб'єктів; характером і змістом заходів, що застосовуються.

Близьким за змістом до поняття «державне управління» є публічне адміністрування, яке вчені-адміністративісти розглядають у широкому (як пов'язане із законодавчою, виконавчою та судовою гілками влади) та вузькому (як пов'язане з виконавчою гілкою влади, що розглядається як професійна діяльність державних службовців, яка включає в себе всі види діяльності, спрямовані на реалізацію рішень уряду) розуміннях [11, с. 61; 12, с. 17; 193, с. 14; 13, с. 24]. У цьому випадку спостерігається ототожнення публічного адміністрування з державним управлінням. Проте, як ми вже зазначали стосовно відмінностей між державним та публічним управлінням, одним із критеріїв їх розмежування виступає наявність мети – забезпечення державного або публічного інтересу. Отже, хотілося б наголосити на неможливості ототожнення державного управління та публічного адміністрування.

Поняття «правове регулювання» також не залишилося поза увагою вчених-адміністративістів. Так, О. І. Безпалова, опрацьовуючи питання реалізації правоохоронної функції держави органами Національної поліції, доходить висновку, що «правове регулювання – це специфічний вид правового впливу адміністративно-правових форм і засобів, які в сукупності становлять механізм правового регулювання управління органами поліції, на діяльність відповідних суб'єктів із метою забезпечення їх нормального функціонування та ефективного виконання покладених на них обов'язків» [14, с. 111]. А. М. Куліш розглядає правове регулювання як здійснюваний в інтересах суспільства та за допомогою норм права вплив на поведінку учасників суспільних відносин з метою встановлення й упорядкування останніх [15, с. 62].

Отже, можна зробити висновок, що правове регулювання в загальному розумінні є державним регулюванням, оскільки будь-які заходи регулюючого або управлінського характеру, що встановлюються та санкціонуються державою, закріплені за допомогою цілісної системи правових засобів і передбачені відповідними нормативно-правовими актами. Відносини державного регулювання не завжди є предметом правового регулювання, для якого характерною є наявність відповідної правової форми.

Підсумовуючи викладене можна наголосити на тому, що державне регулювання, державне управління та публічне адміністрування є пов'язаними між собою правовими категоріями, які відрізняються об'єктом управління (регулювання), метою, формами та способами реалізації управлінських (регулятивних) заходів, а також колом суб'єктів, уповноважених вказані заходи реалізовувати. Вказані види управління (регулювання) можуть видозмінюватися залежно від виду послуг, які надаються, кола суб'єктів надання таких послуг і результатів, на досягнення яких вони орієнтовані. Також необхідно звернути увагу, що державне управління переважно має місце в тих випадках, коли йдеться про необхідність забезпечення публічних інтересів і завдань, що стоять перед державою. Державне регулювання відбувається в тому випадку, коли необхідне забезпечення балансу дотримання публічних і приватних інтересів.

Отже, можна стверджувати, що зміст державного регулювання виходить за межі діяльності органів виконавчої влади. Крім того, регулювання не лише спрямоване на об'єкти управління, а й призначене впливати на суспільне середовище цих об'єктів, тобто на соціальні явища і процеси, існування яких забезпечує вплив на стан певного об'єкта управління.

Державне регулювання являє собою процес, який реалізують різні гілки державної влади доступними правовими засобами з метою

забезпечення впорядковуючого регуляторного впливу на відповідне суспільне середовище, орієнтованого на створення умов для ефективної діяльності суб'єктів і об'єктів управління в напрямках, бажаних і корисних для розвитку певної галузі та держави в цілому. Користуючись сформульованим визначенням, окреслимо межі та виділимо складові державного регулювання в галузі авіаційного транспорту.

Відповідно до Повітряного кодексу України «державне регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України полягає у формуванні державної політики та стратегії розвитку, визначенні завдань, функцій, умов діяльності в галузі авіації, застосуванні заходів безпеки авіації, прийнятті загальнообов'язкових авіаційних правил України, у здійсненні державного контролю за їх виконанням та встановленні відповідальності за їх порушення»¹. Виходячи із законодавчого визначення державного регулювання діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору, можна дійти висновку, що законодавець фактично ототожнює державне регулювання та державну політику в цій сфері.

Стосовно наукового трактування вказаних категорій слід зазначити, що питання сутності державного регулювання в галузі авіаційного транспорту та відповідної державної політики в цій сфері знайшли своє відображення у працях учених-адміністративістів. Так, відповідно до точки зору Н. І. Антошишиної «державне регулювання діяльності авіації та використання повітряного простору України полягає у визначенні державою завдань, функцій, умов діяльності авіації та використання повітряного простору України, встановленні загальнообов'язкових авіаційних правил, здійсненні державного контролю за їх виконанням та відповідальності за їх порушення» [16]. Аналіз запропонованого визначення дозволив зробити висновок, що дослідниця практично ідентично розуміє зміст державного регулювання у відповідній сфері як це викладено в Повітряному кодексі України. Єдиною принциповою відмінністю є відхід від використання терміна «державна політика».

О. М. Демченко під час трактування сутності державного регулювання на повітряному транспорті не відходить від визначення, сформульованого в Повітряному кодексі України, та пропонує розуміти його як процес «формування державної політики та стратегії розвитку, визначення завдань, функцій, умов діяльності в галузі авіації та використання повітряного простору України, застосування заходів безпеки авіації, прийняття загальнообов'язкових авіаційних правил

¹ Повітряний кодекс України : Закон України від 19.05.2011 № 3393-VI // База даних «Законодавство України» / Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3393-17> (дата звернення: 22.05.2020).

України, здійснення державного контролю за їх виконанням та встановлення відповідальності за їх порушення» [17]. Таким чином, у цьому випадку можна спостерігати трактування державного регулювання як процесу формування державної політики, тобто науковець фактично отожднює ці два поняття, пропонуючи під державною політикою у сфері повітряного транспорту розуміти «сукупність цілей, завдань, пріоритетів, принципів, стратегічних програм і планових заходів, які розробляються і реалізуються органами державної влади, що дозволяє державі досягти обумовлених цілей у авіаційній галузі, використовуючи правові, економічні, адміністративні та інші методи і засоби впливу, спираючись на ресурси, наявні в її розпорядженні» [17].

Зважаючи на викладене вище, пропонуємо під державним регулюванням у галузі авіаційного транспорту розуміти цілеспрямований процес здійснення державою в особі уповноважених органів заходів регуляторного характеру з метою впорядкування суспільних процесів (публічно-правових відносин між суб'єктами й об'єктами авіаційної діяльності), встановлення загальних правил поведінки під час перевезення за допомогою повітряного транспорту пасажирів і вантажів, надання інших авіаційних послуг, проектування, виробництва й обслуговування авіаційного транспорту.

Отже, слід зазначити, що державне регулювання в галузі авіаційного транспорту є системною категорією, яка складається із взаємозалежних і взаємообумовлених складових, поєднання яких дозволяє досягти поставлених цілей у встановлені строки з використанням відповідного комплексу ресурсів. Державне регулювання в галузі авіаційного транспорту є системою, що складається з таких складових: мета та завдання; принципи регулювання; об'єкт регулювання; суб'єкт регулювання; форми і методи регулювання; відносини, що виникають під час регулювання.

Мета державного регулювання в будь-якій сфері є тим бажаним результатом, який держава прагне досягти під час здійснення відповідних заходів регулюючого впливу. Таким чином, метою державного регулювання в галузі авіаційного транспорту є створення конкурентоспроможної авіатранспортної системи, забезпечення інноваційного розвитку авіаційної галузі, розширення доступу до авіатранспортних послуг (забезпечення безперешкодної мобільності), що створить необхідні передумови для подальшого економічного зміцнення нашої держави, забезпечення належного функціонування сектора національної безпеки та оборони, реалізації прав і свобод людини та громадянина на вільне пересування і продовження курсу України на європейську інтеграцію. Досягти вказаної мети можливо в разі вироблення ефективної науково обґрунтованої державної політики у

галузі авіаційного транспорту, яка одночасно виступає складовою економічної, соціальної й екологічної політики. Таким чином, можна дійти висновку, що державне регулювання в галузі авіаційного транспорту є невід'ємною складовою відповідної державної політики.

На нашу думку, до пріоритетних завдань державного регулювання в галузі авіаційного транспорту можна віднести:

- забезпечення економічного зростання галузі авіаційного транспорту;

- інноваційний розвиток інфраструктури авіаційного транспорту;

- підвищення конкурентоспроможності вітчизняної авіагалузі та вітчизняних авіаперевізників на міжнародному рівні, що сприятиме стабільності національної економіки;

- формування обґрунтованої та раціональної концепції попиту на авіапродукцію;

- створення умов для формування клієнтоорієнтованої системи авіатранспортного обслуговування;

- посилення спроможностей авіаційного транзитного потенціалу України (наприклад, шляхом переформатування аеропорту «Бориспіль» у потужний міжнародний хаб);

- забезпечення збалансованості доходів і витрат у галузі авіаційного транспорту, зокрема надання податкових преференцій для виробників авіапродукції;

- встановлення контролю за формуванням тарифної політики у сфері надання авіатранспортних послуг;

- удосконалення форм і методів державного управління в авіаційній інфраструктурі;

- запровадження практики корпоративного управління в державному секторі економіки;

- модернізація та розширення мережі регіональних аеропортів, зокрема шляхом залучення інвестицій, з метою підвищення рівня зайнятості населення;

- вироблення системи критеріїв та показників ефективності надання транспортних послуг з використанням авіаційного транспорту;

- запровадження стандартів безпеки авіаційних перевезень (авіаційної, економічної, екологічної, інформаційної), які б відповідали міжнародним стандартам у цій сфері, та здійснення контролю за їх дотриманням;

- створення спільного авіаційного простору з Європейським Союзом тощо.

Слід зазначити, що галузь авіаційного транспорту включає в себе діяльність широкого кола суб'єктів різних форм власності, які сприяють розвитку економіки України, а також виконують функції забезпечення національної безпеки і оборони держави. До вказаних

суб'єктів не належать іноземні та приватні суб'єкти, а також авіакомпанії різних форм власності, інші експлуатанти в галузі авіаційного транспорту, оскільки їх діяльність хоча і впливає на галузь авіаційного транспорту України, проте не здатна безпосередньо реалізовуватися у вигляді державних нормативно-правових актів.

На думку Н. І. Антощишиної, «об'єктом державного регулювання в авіатранспортній галузі виступає комплекс економічних відносин авіапідприємства з різними елементами ринкової структури, наприклад, виробниками повітряних суден, лізинговими компаніями, фінансовими установами, споживачами авіапослуг» [16]. Слід наголосити, що в такому випадку об'єктом державного регулювання виступає те, на що спрямований впорядковувачий регулюючий вплив суб'єктів регулювання, тобто діяльність, яка спрямована на задоволення потреб фізичних та юридичних осіб, суспільства і держави в авіатранспортних послугах (у першу чергу, перевезення пасажирів та вантажів), а також проєктування, виробництва й обслуговування авіаційного транспорту.

Висновок

Враховуючи наведене, можна визначити такі особливості, притаманні державному регулюванню в галузі авіаційного транспорту:

1) упорядкованість публічно-правових відносин авіаційної галузі відповідно до єдиної мети та стратегічних завдань, які водночас синхронізовані з основним вектором розвитку держави. Серед таких загальних напрямків розвитку можна виділити євроінтеграцію, економічне зміцнення України, забезпечення національної безпеки та оборони, реалізація прав і свобод людини та громадянина на вільне пересування;

2) суб'єктом державного регулювання виступають як органи виконавчої гілки влади, так і органи, які не мають такого статусу, але були наділені відповідним повноваженнями;

3) широкий профіль регулюючого впливу зумовлений тим, що цивільна авіація є складовою частиною транспортної галузі держави;

4) врахування при здійсненні регулятивної діяльності великої кількості міжнародних стандартів, правил і вимог, що у свою чергу передбачає здатність суб'єктів державного регулювання до активної тісної взаємодії з іноземними організаціями;

5) здатність до інтеграції, тобто комплексного сприйняття галузі авіаційного транспорту, яка є технологічно складною, не обмежується лише повітряними перевезеннями, включає в себе також виробництво, ремонт і модернізацію авіаційної техніки, забезпечення освітньої підготовки кадрів, вирішення господарських, земельних та інших правових питань;

б) виключення комерційних інтересів при здійсненні державними суб'єктами регулюючої діяльності з одночасним упорядкуванням такої діяльності відповідно до економічних інтересів держави.

Список бібліографічних посилань: 1. Нагребельний В. П., Оніщук М. В. Державне регулювання // Юридична енциклопедія : в 6 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко (голова) та ін. ; Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ : Укр. енцикл., 1999. Т. 2: Д–Й. С. 118–119. 2. Мала енциклопедія теорії держави і права / за заг. ред. Ю. А. Бошицького. Київ : Вид-во Європейського ун-ту, 2010. 368 с. 3. Кравчун О. С. Механізми державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Теорія та практика державного управління*. 2012. Вип. 3. С. 323–332. 4. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления : курс лекций. 4-е изд., доп. М. : Омега-Л, 2006. 584 с. 5. Мартиненко В. М. Демократичне врядування: проблеми теорії та практики. *Публічне управління: теорія та практика*. 2010. № 1. С. 16–22. 6. Адміністративне право : підручник / за заг. ред. Ю. П. Битяка, В. М. Гаращука, В. В. Зуй. Харків : Право, 2010. 624 с. 7. Стеценко С. Г. Адміністративне право України : навч. посіб. Київ : Атіка, 2007. 624 с. 8. Юсупов В. А. Научные основы государственного управления в СССР. Казань : Изд-во Казан. ун-та, 1972. 98 с. 9. Мельник Р. С. Категорія «публічне управління» у новій інтерпретації. *Право і суспільство*. 2012. № 6. С. 95–98. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pis_2012_6_21.pdf (дата звернення: 22.05.2020). 10. Бугайчук К. А. Публічне адміністрування в органах Національної поліції України : монографія. Харків : Панов, 2019. 550 с. 11. Вировий С. І. Публічне врядування: проблеми теорії та практики // Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського. Київ : НАДУ, 2014. Т. 1. С. 61–62. 12. Гавкалова Н. А. Публічне управління: методологічний аспект // Публічне управління: шляхи розвитку : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (м. Київ, 26 листоп. 2014 р.) : у 2 т. / за наук. ред. Ю. В. Ковбасюка, С. А. Романюка, О. Ю. Оболенського. Київ : НАДУ, 2014. Т. 1. С. 16–18. 13. Зарубіжний досвід публічного адміністрування : метод. рек. / Н. М. Мельтюхова, В. В. Корженко, Ю. В. Дідок та ін. ; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. Київ : НАДУ, 2010. 28 с. 14. Безпалова О. І. Правове забезпечення управління органами поліції України. *Адміністративне право і процес*. 2017. № 9 (259). С. 111–115. 15. Куліш А. М. Організаційно-правове забезпечення статусу працівників податкової міліції України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Харків, 2003. 177 с. 16. Антощишина Н. І. Система державного регулювання авіаційних перевезень в Україні. *Інвестиції: практика та досвід*. 2013. № 23. С. 31–34. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ipd_2013_23_8.pdf (дата звернення: 22.05.2020). 17. Демченко Д. О. Державна політика в сфері повітряного транспорту в Україні: особливості та основні напрями розвитку. *Економіка*

та держава. 2012. № 9. С. 115–118. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecde_2012_9_34.pdf (дата звернення: 22.05.2020).

Надійшла до редколегії 27.05.2020

Brusakova O. V. Essence and Specific Features of State Regulation in the Field of Air Transport

The emphasis has been placed on the fact that an important direction in the development of air transport infrastructure is the increase of the efficiency of state regulation in the field of aviation transport. The author has analyzed the existing scientific approaches to the interpretation of the terms of “state regulation”, “state management”, “public management”, “public administration”, “legal regulation”; has revealed the peculiarities of their relationship. It has been argued that state regulation, state management and public administration are interrelated legal categories that differ in the object of management (regulation), purpose, forms and methods of implementation of management (regulatory) measures, as well as the range of entities authorized to implement these measures. It has been substantiated that state regulation is a process implemented by various branches of government by available legal means in order to ensure regulatory impact on the relevant social environment, focused on creating conditions for effective operation of entities and facilities in areas desirable and useful for certain industries. and the state in the whole.

It has been established that the state regulation in the field of air transport should be understood as a purposeful process of implementing regulatory measures by the state in the person of authorized agencies in order to streamline social processes (public and legal relations between entities and objects of aviation), establishing general rules of conduct while transportation of passengers and cargoes by air, rendering other aviation services, designing, manufacture and service of air transport.

It has been noted that the state regulation in the field of air transport is a system category, which consists of interdependent components, the combination of which allows to achieve the goals in a timely manner using the appropriate set of resources. Thus, the state regulation in the field of air transport is the system consisting of the following components: purpose and objectives; principles of regulation; object of regulation; subject of regulation; forms and methods of regulation; relations that arise during regulation.

The peculiarities inherent in the state regulation in the field of air transport have been singled out.

Key words: state regulation, aviation area, air transport, state support, system, regulatory influence.

